

GLASNIK.

Lepoznansko - podučen list.

List 20. V Celovcu 15. novembra 1867. Letnik X.

Nočni požar.

(Zložil Andrejčekov Jože.)

Krvavo se nebo žari,
 Planjave, hribje so svitli,
 Ko bi je sonce obsevalo,
 Jim žarke svoje pošljalo.
 Al to svitloba solnčna ni,
 Drugače ona se blišči. —
 Saj sonce davno zášlo je
 In za verhunce gor se skrilo,
 Potem se naglo je stemnilo;
 Večerni mrak pokril je vse.
 Le zarija na nebu jasnem
 Blišči se v nočnem svitu krasnem,
 Pa tudi ona kmalo gre,
 In temna noč je razprostrla
 Po zemlji svoja krila črna.
 Na nebu zvezde se množe,
 Nastane svitlih lučic čreda;
 Med nje priplava luna bleda,
 Ko bila bi kraljica njih.
 Pa ni pregledala še vsih,
 In že jo gost oblak zakrije,
 Nevsmiljeno v svoj plašč zavije.
 Na zemlji vse je mirno že,
 Ljudjé vtrujeni sladko spé,
 Nič hudega se ne nadjaje.
 Le čuk po logu še kriči,
 Si ropa močnega iskaje. —
 Odbila ni še polnoči. —
 Poslušaj, bije plat zvoná,

Okolica je svitla vsa;
 Ljudje šumijo, skupaj vró,
 Vsi proti eni strani zró.
 In po dolini glas doní:
 „Vstanite brž, gorí, gorí!“
 In ko bi trenil, razkropé
 Se vsi in na pomoč hité.
 Iz streh valí se gosti dim,
 Tramovje poka, ogenj šviga
 In hiša se za hišo vžiga.
 Nevarnost grozna žuga vsim,
 Ki morda zdaj že sladko spé,
 Prijetnih sanj se veselé,
 Nič ne vedé, kaj vne jih čaka.
 Ljudí je polna streha vsaka,
 Ki je še ogenj ni končal.
 Vsak trudi se, da varoval
 Bi vsaj še to, kar ni končano.
 Ljudjé kričijo neprestano
 Od vseh strani: „Vodé, vodé“,
 „Dokler je čas, da se otmé!“
 Močí neznane vsem so dane,
 Kar zgrabi kdo, odnese kar,
 Nikomur ni za težo mar. —
 Sedaj pa se vihar nastane,
 Razpiše ogenj plamijoč,
 Raznese žarke vse goreče,
 Po strehah sem ter tje razmeče,
 Da jih gasiti več ni moč. —

„Pomagaj Bog in svet' Florijan,
 Ki si za varha k nam poslan,
 Da hiše naše ne zgoré!“
 Tako na glas ljudjé kričé.
 Al malo le trenutkov še
 In hiše vse so v ognji že. —
 Ljudjé, zdaj prazna moč je vaša!
 Vse prišlo ognju je v oblast,
 Ki vedno vekša svojo rast;
 Nikomur on ne prizanaša.
 Kako strašán je tu pogled,
 Kjer ogenj pušča svojo sled:
 Večé otroci, ženstvo joče,
 Brezupno revni stavec stoče;
 Z dojenцем mati tu sedí
 V naročji, v plahto le zavita,
 Komaj, da je nagota skrita;
 Merzlote dete jej bledí.

Tu zemlja zopet je razrita,
 Kjer se borila je žival,
 Ki jo požar je pokončal,
 Ter napanjala vse moči,
 Da strašni smerti bi utekla;
 Na pol zdaj mrtva se valí,
 Ker se je v ognji vsa opekla.
 Preide noč, napoči dan,
 In ljuti ogenj je končan.
 Zopet posveti solnce krasno,
 Zopet nebó je mило-jasno,
 Kakor je bilo prejšne dni.
 Ne zmeni se, kaj se zgodilo,
 Odkar je zemljo zapustilo.
 Le kmetič pride ves pobit
 Na pogorišče se solzit;
 Le on vé, kaj se je zgodilo,
 Kar solnce ga je zapustilo.

Bajrama.

(Česki spisal V. Halek.)

I.

Solnce je zašlo.

Za vasjó K. se razprostirajo široki gozdi, presekani s krasnimi dolinicami; na njih stranéh pa strmi kvišku visoko skalovje, sem ter tje obraseno z belo brezo. To skalovje kaže nekaj nenavadnega; ako je opazuješ, videti je, kakor bi se pasle bele ovce po njem, in to nekoliko zmanjšuje strmenje, katero se nehoté zbuja v srcu ogledovalčevem. Sicer pa malokdaj le-sem zajde noga bližnjih vaščanov; ropne ptice imevajo tu svoja gnjezda in črni gavran včasih zakroka; obližnje ljudstvo pa si pripoveduje različne povesti, katerih glavni predmet so te doline.

Solnce je zašlo, kakor sem bil že omenil. Po teh dolinah pa se je že mnogo prej skrilo. Sedaj že najvišji verholi jelk in brez več niso bili obrobjeni z zlatimi solnčnimi žarki; samo sive megle so se še žarile na nebu. V lesovji samem je nastajal mrak, in posamne bele zvezdice že kažejo, da se bliža večer.

Ob skali sedi tropa ciganov. Siv stavec priklada na ogenj; včasih odkrije lonec in pogleda, kako kaj vré. Ko pa vidi, da večerja še ne bode koj kuhana, spet pokrije lonec, pobrba s prstom po pipi in ko vidi, da mu je ugasnila, pobere ogelj, položi ga na pipo. In koj se mu začne kaditi iz ust, kakor bi šlo za stavo z dimom, ki se izmed plamena kviško vali. Stavec se z rokama podpre ob kol, poobesi glavo in zré v ogenj. Kaj da misli, to je težko uganiti; stari ljudjé že sploh čudno mislijo.

Ogenj razsiplje svoje žarke vedno dalje. Starcu nasproti leži mladenič, podprt ob laket, in poleg njega harpa. Mladenič ta ima črne lasé, bolj črne, nego je noč, in iz oči mu švigajo živi plameni. Ravno kar je odložil pipo, za harpo se še zmeni ne, prsi se divje dvigajo in čelo se mu je zmračilo tako, da so se obrvi sprijele. Poleg njegovih nog na tnalu sedi drug mladenič in nekaj rezljá; podobno je piščali za malo dete, ki se za njegovim hrbtom igra z drugimi otroki. Nekoliko v strani stoji troje vozov, stara ženica razobeša divjino po njih, mlada žena pak se šeta tod okoli, na rokah zibaje plačočé dete. Zadej za vozmi se pasó konji, mlado žrebe je ravno kar priskakalo k materi — ta je vzdignila glavo, zarezgetala in se spet jela pasti, kakor bi kazala svojemu mlademu, da bode tudi ono moralo iskati si paše, kedar doraste.

Ogenj praskeče, starec kuri, mládih nihče nič ne govori — na enem le je videti, da mnogo misli — trava šumi in žrebe skaklja krog svoje matere.

Malo da ne bi bili pozabili psa; star koder leži zvit pod vozom med zadnjimi kolesi in dremlje. Včasih, kedar ga kaj vščipne, ali pa, kedar se mu dozdeva, da kaka nevarnost proti gospodarju, odpre oči, ki se mu zasvetijo, kakor živa oglja. Pa koj spet strese glavo, zvije se v svitek ter dalje spi.

Dolgo časa je bilo vse mirno. Stari se nagne k loncu, potegne pipo iz ust, odpljuje se, odkrije pokrovček, vzame kuhalnico v roke, pomeša po loncu, odloži pokrovček in pipo, ter vstane rekoč :

„Večerja je kuhana!“

Videti je bilo, da nihče pričujočih ne sluša njegovega glasú. Črno-oki mladenič se ni dal zmotiti v svojih mislih, sosed njegov je dalje rezljal, starka se je še vedno mudila pri divjini, mlada pa je v eno mer uškala dete šepetaje mu : „všš! všš!“

Le koder, ta se je prav leno raztezal, zarenčal je, poskočil, z repom mahljal in pokorno bližal se gospodarju.

Stari je gledal krog sebe, kakor bi štel, ali so vsi skup, odstavši lonec pa vpraša : „Kje je Bajrama?“

Ob levi komolec podprti in na zemlji ležeči mladenič skoči kvišku, kakor bi za njim kdo vstrelil. „Koj bode tu, koj!“ govoril je komaj umevno, in predno si mu mogel eno reči, že ga ni bilo.

„Kam je zginil Salem?“ prašal je stari.

Nihče ni odgovoril nič; samo koder je poskočil in zaganjal se na ono stran, kamor je bil Salem odšel.

Salem se je spustil po stranskej dolini, varno stopaje; držal se je bolj severne strani, ter zrl krog sebe, kakor sledilec.

Čim dalje je stopal, tem krajši so bili koraki njegovi, čuda, da mu oči niso iz jamic stopile, tako je je natezal.

Zvezde so se do mala pokazale vse, obrazovaje se v bližnjem potočičn; kraj potoka pak so stale jelše, ktere je lehek vetrič priklanjal drugo k drugej.

Salem poklekne na oba kolena, sklone glavo do zemlje in pogleduje po potoku. Videti je bilo, kakor bi hotel jelše prešteti. Srpo je zrl Salem, iznova pregledal vse — ter zazrl nekaj belega blizo črne stene. Pozorno se je vzdignil, plazil se proti zaznamovanemu mestu tako tiho, kakor senca, približal se za deset korakov, pokleknil blizo jelše ter zrl

skozi redko perje na naznanjeno mesto. Napenjal je oči in ušesa, da mu ni ušlo nič, niti najmanjši giblje, niti najlahnejši glasek.

„Že se mi mudi!“ spregovorilo je dekle pogloblasno.
 „Malo vsaj še postoj, nebo moje! Britko mi je, kedar te ne gledam — ni mi mogoče živeti. Še enkrat me poljubi!“

Dekle ga je poljubilo; mladenič pa jo je strastno pritisnil na svoje prsi.

„Kedaj se spet vidiva?“

„Jutri gotovo, o tem času, če ne prej!“

Čuda, da se Salemu niso razpočile prsi. Vsa kri mu je zavrela proti srcu.

„Poljubki tvoji so sladki!“ šepetal je mladenič.

Dekle ga je na to spet poljubila.

Salem je poskočil, kakor razdražen lev; nekoliko korakov je stopil potem pa zabrlizgal, da se je razlegnilo po vsem lesu in odmevalo od vsega skalovja.

Ta glas je dekle pretresnil.

„Salem je neki blizo“, zašepetala je, „Z Bogom!“

Mladenič je obstal, kakor bi bil okamenel.

Salem je delal velikanske korake in pretekel dekle, katero se je tiho priplazilo poleg jelš. Šel jej je nasproti; ko je dospel blizo nje, zakrohotal se je tako divje, da se je dekle kar zganilo.

„Ha, ha, Bajrama! ali se z lova vračaš? Ali si prišla, bela golobica? Bila si li krotka? Krasno dekle si mi, ali ti ni povedal tega? — saj ni mižal!“

Bajrama je molčala.

„V neugoden čas sem prišel, neugoden — ni li tako? Bila si milostna — razdajala si milost — mislim; Salemu so ostanki za ljubo gledi, draga moja golobica! Vsedi se tu le poleg mene, tako-le — jaz čakam tvojega brata, vračajočega se z lova, da mu zljajšam breme. — Vsega še ni dobil“ — zrl je na dolgi nož, in neka divja misel se je porodila v njegovej glavi.

Od onega mesta sem, kjer je Salem prvi pot prežal, plazila se je pod jelšami črna senca; bojazljivo je Bajrama z očmi šla za njo.

Kmalo se je pokazal pričakovani lovec.

Salem je vstal in potegnil Bajramo za roko kviško.

„Kako se ti je obnesel lov?“ prašal je Salem; ali predno je oni kaj odgovoril, snel mu je polovico plena raz pleč.

„Joso! hotel sem ti ubiti eno kanjo; to bi si bil pa sam naložil“, govoril je Salem, in oko mu je med tem streljalo na Bajramo.

Bajrama je zaničljivo pogledala Salema v oči, in stopila trdo tik brata Josa.

Nihče ni govoril nič; Joso je včasih preložil plen z rame na ramo, Salem je deset dobrih korakov stopal naprej, Bajrama pa tik brata zadej.

Prišli so do svojih ljudi; razun starega so spali že vsi. Koder je zarenčal, ko je pa videl, da so to stari znanci, zaspal je zopet mirno.

Ogenj je že pojemal, vendar mu je starec toliko prikladal, da se večerja ni shladila.

Salem in Joso sta odložila plen, starec se je vzdignil, da bi ogledal ga, in zadovoljen z lovom, še prašal ni, kje je bila Bajrama; legel je k drugim. Joso je vzel lonec in ostanek večerje razdelil na tri dele; poklical je Salema in Bajramo k večerji.

Bajrama pa je bila že legla, in Salem je pravil, da mu ne diši. Salem se je vsedel k svojej harpi in divje zrl na njene strune. Luna se je prikazala na nebu v polnej krasoti in risala po skalovlji divne obraze; belokožate breze so se lesketale, kakor bi bile pretkane z luninimi žarki.

Josu je večerja dišala, kajti lov ga je bil utrudil. Salem je obrnil oči od harpe, in neprestano zrl na Bajramo, ki jej je lice žarila svitla luna. Kako da se sprehajajo njegove misli s harpinih strun na Bajramo, to bi bilo težko uganiti, kajti Salem nič ne govori.

V ognju so pojemale zadnje iskre, kakor misli v človeku, kedar že bolj spi, nego bedi; še se požene ena, tu, tam, pa mine, ondi druga — še enkrat zablisne — pade, ugasne, in ni je več!

Vse je spalo — koder, Joso, Bajrama, — vse, edini Salem ne. Starec se je prebudil po noči, in ko vidi, da Salem sedi, prašaga: „Hej Salem, ali se ne boš vlegel?“

„Na psa pazim, da nas ne okrađe!“ odgovoril je Salem.

„Počij si, Salem, jutri bodeš ti šel na lov.“

„Jutri? jutri? dobro! Le zaspaj, stari, jaz počakam zore.“

Stari se je prevalil na drugo stran in zaspal; Bajrama je vskriknila v spanji: „Janko!“; koder je zarenčal, Salem pak je zadržtel.

Lehko noč! —

II.

Bilo je že pozno na večer. V vasi K. je bilo že vse utihnilo. Golobje so bili zlezli v golobjake, lastovice niso več švigale sem ter tje; netopirji so že frčali po mraku, kuna je plezala po strehah, da bi se kje vkradla v kak kurnjak — čuvaj je ravno kar odtrobil deseto!

Sredi vasi je stala gostilnica; ondi so še imeli luč. Seljaki so ta teden doželi, danes je že sobota, in jutri bodo slavili dožetvino. Nekaj seljakov slavi predvečer dožetnine s tem, da malo globočeje pogledavajo v kozarec, nego navadno. I zakaj bi pa ne? Obilo so našeli, veliko prej truda prestali. Ali mnogo se jih je že vrnilo iz gostilnice domu, teh pa, ki so ostali, ni vredno, da bi jih omenjali.

Pri eni mizi sedi še vaški črednik in kolne. Zakaj da kolne, tega še nihče ni mogel izvedeti od njega; vsak je menil, da mu je izpodletel kak zaslužek, in da iz jeze popiva.

Črednik je najvažniša oseba v vasi, važniša, nego bi si kdo mislil. Črednik pozna dekleta in mladeniče vse okolice — prav na tenko; njemu so znane vse slabosti in vse kreposti, on vé, ktera bi bila najboljša za tega ali nega, in kateri je najboljši za to ali uno, in kar on vé, tega ne derži dolgo za zobmi, — on švedrá k tej, švedrá k unej, hvali jej tega ali tega, gre k temu ali unemu, ter hvali to ali uno, nastane potem svatba, pa pije ves božji teden. Črednik je kakor pajek, on je že toliko mladih ljudi zapredel v zakonske vezi v bližnjem okolici, da bi jih na molek ne nabral. Ali črednik vse to nosi v glavi; on vé, kako se je ta

ali ta mati imenovala prej, predno se je udala, kje so jo oklicali, kje so ženitovali — on na tenko vé za leto in za dan, tudi vé, koliko je imela družic, kdo je bil v svatéh — vse to vé, in pa kako se tudi ponáša s tém! Kedar kak mladenič hoče zvedeti životopis kakega dekleta, ktera se mu dopada, pa gré k čredniku, in on mu pové toliko, da se mu kar v glavi zavertí, — in če mu plača za žganje, pa mu govori golo istino; ondaj nikdar ne zamolčí, koliko zób jej manjka; pové mu tudi, kar še ne bi bil mislil, da ona ni za-nj, da vé za drugo. . . z eno besedo črednik je tolmač vsakemu paru, kateri hiti k poslednjemu zavetju ljubezni — k oltarju, on je zdravnik za vsako, z ljubeznijo ranjeno srce, on je vsem vse, — pa za tega del tudi dobro živi. Črednik na tenko vé vse, kar je. —

Črednikov drug ali vrstnik v tej zadevi je čuvaj. Čuvaj, kedar ne pije, vse vé, kdo po noči gre od doma, kam da gré, kako dolgo se ondi muči, kateri posel se potepa; on skrbi, da je vselej resničen pregovor: Kar se ne stori, to se na zvé. Čuvaj vé, kar ne vé mnogo družih, kajti on ne spi takrat, kedar spé drugi — on je kakor tat, ki se skriva v temo, kedar noč pokrije vas, toda njemu postava veleva tako. Kakor sem že omenil, naš čuvaj rad popiva, in pri tem kaj rad govori o svojej službi. Nihče v celej vasi ne vé, da bi on drugikrat kedaj pipo vzel iz ust, kakor takrat, kedar trobi na rog, ali pije v gostilnici. Vsako dete v vasi vé, da on rad tobak kadi, in kdor rad kadi, tudi rad pije — in tako se v njem krepost véže s krepostjo.

Vaški čuvaj in vaški črednik se večkrat prepirata, kateri da več vé. Konec razpora je navadno ta, da čuvaj pravi čredniku, da je on — črednik, in da ne umeje družega, nego to, kako se zatrobi v rog, sam pak — čuvaj — da je odličén muzikant, da dobro vé, kedaj da naj trobi dvanajsto, in kedaj eno, in da celó gospod učenik tega ne vé. Črednik pa mu ugovarja, da je to znano vsacemu. Čuvaju to spet ni po godu, pravi namreč, da nikomur to nič ne škoduje, in da je sodnija dobro vedela, kdo da je sposoben za čuvaja, in zató je tudi njemu naložila ta posel.

Tudi nocoj oba sedita v gostilnici, črednik in čuvaj. Povedati pa morám prej, da se je čuvaj ravno kar povrnil, kajti šel je bil trobit desetó uro. Ko je spet stopil v pilnico, oddehnil se je tako, kakor da je Bog vedi kaj dovršil, pa res ni to malenkost — desetkrat puhiniti v rog!

Čuvaj se vsede in odkašlja, potem pak nadaljuje: „Kakor sem že rekel, sam vrag je bil“.

Dostaviti morám še, da je čuvaj pred odhodom pripovedoval, kako je na vse večne čase pregnal vraga, „pa pravega vraga“, kakor se je veril. Ravno je pripovedoval, ali v tem je začelo biti deset, in čuvaj se je vzdignil rekoč: „Deset je, ostalo pozneje“.

„Pri mojej veri! — sam vrag je bil. Imel je roge, na levej nogi kopito, in iz gobca mu je švigal ogenj — tako gotovo, kakor gotovo sedim tu-le. Pa po noči, ravno o pol noči, ko je odbilo dvanajst, — ko sem odtrobil, pa mi je prišel nasproti. „Stoj!“ zakričal sem nad njim, in komej da se mi ni zavrtelo v glavi, ker vso noč nisem bil stisnil očesa, kakor zahteva služba moja. „Stoj!“ zakričim v drugo. Strah ali vrag se je ustrašil, kar dihal ni. To se vé samo ob sebi, da vse

stoji, kedar jaz zakričim: stoj! Saj veste, da sem štirinajst let in tri mesece služil za granatirja, — saj imam še obšov na suknji, in verno sem služil, pa nikdar nisem bil tepen — ne ne — dvakrat samo, pa kaj bi govoril! In kedar sem stal na straži, ter zakričal: kverrraus! tu so vam vsi vojaki grmeli ven, kakor bi gorelo. Pa tudi unikrat sem tako zakričal: „Stoj!“ pa z zobmi zaškripal. Vrag se je tresel, in še dihati se ni upal. „Kje imaš vanderpuh?“ prašal sem ga. Odgovoril mi je, da ga v peklu ne dajo. „Kaj?“ pravim jaz na to, „kaj, ti si iz pekla?“ Bog se usmili duše moje! Pokrižal sem se in tresel po vsem životu. — Kaj pa spet čenčam, nič, kar nič se nisem tresel, pogumen sem bil, saj to veste — nikdar nisem tekel pred neprijateljem, — enkrat samo, pa tisti so bili kakor črti — pa kaj bi pravil, saj sem že vse pozabil. In pomeril sem va-nj z rogom, na vruga. „Moli, pokesaj se svojih grehov, dečko! Tebi je že odzvonilo; poklekni pa moli!“ Vrag poklekne in prosi me za pet Kriščevih ran, naj ga ne ustrelim, sicer bode nesrečen vso večnost. Če te ubijem, v nebo smeš, v pekel te pak ne vzemó, mislil sem si. Saj sami veste, da sem jaz dober in usmiljen človek, in milo se mi je storilo. Toda priseči mi je moral, — na mojo dušo, — da se nikdar več ne pokaže. In vzdignil je dva prsta kviško — in stekel — in nič več ga nisem videl“.

(Dalje prih.)

Obraz.

(Zložil J. Krsnik.)

Na zeleni trati
Hišica je stala,
Ki jo zlata zora
Zjutraj obsevala.

Ko pa svitla luna
Izza gor se zvije,
Pogorišče malo
Bledi žark obsije.

Pomenki o naših literarnih zadevah.

(Spisal Fr. Kočevar.)

II. Jezik.

Vsak jezik ima, kakor vsak narod, svoj okraj. Poglejmo v tem oziru najpred v našo preteklost. V starodavnih časih je bil naš narod in ž njim naš jezik brž ko ne razširjen po vsem današnjem jugoslovanskem svetu. Podjarmljen je živel, davke plačevaje in za druge kri prelivaje, tako tiho, mirno in krotko, da mu tedanji zgodovinopisci še za ime in narodnost niso vedeli. S Karpatov prišli Hrvatje in Srblji so prvi naš narod na dvoje razklali. Vzhodni del je ostal v današnji Bolgariji, in po njem so bili tartarski Bolgari poslovenjeni. Bolgari so od Slovencev jezik, ti pa od Bolgarov ime prejeli. Morebiti se bo komu neverjetno zdelo, da so bili Bolgari ravno po Slovincih poslovenjeni bili! In res Konstantin škrlatorojeni nas ne spominja na Balkanu stanujočih, ampak na naše mesto stavi: Φραγγοι in vendar vemo iz drugih virov, da smo že tačas tu stanovali. Enako Konstantin škrlatorojeni ne spominja Romunov, ampak na njihovih stanovališčih omenja Pečenege, Bolgare in Magjare, in vendar vemo, da so

Romuni že od rimskih časov tam bivali. Konstantin škerlatorojeni tedaj ni dokazujoča priča v narodopisnem, pač pa v političnem obziru, zakaj on spominja samo politično za bizantinsko cesarstvo važne gospodujoče narode. Podjarmljeni narodje, kakoršni so bili tačas naš in romunski narod, za-nj niso bili nobene važnosti, zato jih še po imenu ne omenja. Pa tudi na vprašanje: kateri drugi slovanski rod je Bolgare poslovenil, ki so bili, kakor je dokazano, tartarske narodnosti, ne more se drugače odgovoriti, kakor: Slovenci, ktere so Bolgari že tam našli. Iz tega izvira tudi tisti prepir med jezikoslovci, kako se ima stari cerkveni jezik imenovati, ali staroslovenski ali starobolgarski. Jaz bi djal, da je oboje prav, ker je oboje to isto. *) Ciril in Metod sta se slovenskega jezika naučila od bolgarskih Slovencev, ki so okoli njih rojstnega mesta Soluna, kakor še dan danes, stanovali. Taka je bila osoda tistega dela slovenskega naroda, ki so ga Serblji na vzhod porinili.

Zapadni oddelek so pa Hrvatje na obrežje jadranskega morja pritisnili. Osoda tega dela je bila nasprotna osodi vzhodnega dela. Na vzhodu se je jezik ohranil, pa ime izgubilo, na obrežjih jadranskih je pa narobe jezik zginil, ime „slovinsko“ pa — v jezikoslovnem, ne političnem obziru — ostalo. Pa tudi o jeziku se ne more reči, da je brez sleda izginil. Pomešal se je s hrvaškim, in iz te zmesi se je izobrazilo tisto primorsko hrvaško podnarečje, ki je tako krasno in tako bogato, da bo za zmeraj neizerpljiv vrelec ostalo za preiskujočega jezikoslovca. In tačas, ko so Osmanje skoro ves slovanski jug v črno temo zagrnil, in ko je tudi na slovanskem severu še veliko duševno mrtvilo vladalo, tačas ko se je v ostali Evropi še le znanstveno življenje prebujati začelo, tačas se je to „slovinsko“ narečje, ko sijajna zvezda, svetilo na zalivih jadranskega morja! Dan danes se je moral ta „slovinski jezik“ v knjigi srbskemu umakniti, in z jezikom je zginilo tudi ime.

Pa če tudi sta nas srbski in hrvaški narod kakor kij na dvoje razcepila, vendar je bil tisti del našega naroda, ki še zdaj na julskih planinah stanuje, še čez celo Panonijo v nepretrganem prostoru v zvezi z našimi severnimi brati. Pa tudi ta zveza ni bila dolgo-trpna. Od ene strani so jo razbili Nemei, od druge pa Magjari. Še do današnjega dne so se ohranili neki slovenski otočiči v stari Panoniji ko sledi in priče nekdanje zveze med slovanskim jugom in severjem. Po razbitji te zveze je obvisel dober kos slovenstva na severju; in še danes imenuje Slovak v spomin tega svoj jezik ne slovaški, ampak slovenski.

Poglejmo še na zapad. Sledi slovenskih naselbin nahajamo skoro po vseh alpskih dolih čez ves Tirol noter do sred Švicarske in Bavarske.

Po tolikem prostoru je bil nekdanj naš narod in naš jezik razširjen. Danes smo pa, če odštejemo ogerske, hrvaške in beneške Slovence, ki so za našo literaturo brž ko ne za zmeraj izgubljeni, kepica ljudstva, o katerem so nedavno neke nemške novine rekly, da je „als nation eine lächerliche erscheinung!“

Pa pustimo to, česar premeniti več ne moremo. Jeremijade: „O bože, što-li zakrivismo! itd. ne pomagajo nič. Nujmo, ganimo se! Naša

*) Miklošič pravi: das neusloveniche und neubulgarische sind töchtersprachen des altslovenischen. Pis.

najprva skrb bodi ta, da jezikov okraj, kolikor nam ga je še ostalo, neoskrunjen na dalje občuvamo! Branimo, da se naša jezikova meja ne bo v vsakem stoletji za dve uri hoda nazaj pomeknila, delajmo stanovitno, neopešljivo, drugače bomo težko Bogu odgovor dajali, kedar nas bo prašal: kaj ste delali z jezikom, ki sem ga vam podelil? Ali ste ga varovali in čuvali ko božji dar, ali ste ga li zanemarjali in na zadnje celó opustili, in drugim pod noge dali? Žalostno je se ve da, da se moramo za obveljavo našega jezika z nasprotniki sem ter tje rivati. Pa kaj moremo mi za to!

V tartaru je bil bojè mož, Phlegij z imenom, na to obsojen, da je moral na vse veke pod neko skalo sedeti, ki je pretila se vsaki čas na-nj zavaliti. Ta vedni strah za svoje bitje ali nebitje je morala res huda kazen biti. Naš položaj zastran jezika je zelo podoben Phlegijevi kazni. Zakaj v vednem strahu živimo, da se navali na nas od vseh strani preteče skalovje tujstva, ter nas in naš jezik za večno zasuje in pokoplje pod svojimi razvalinami. Ta strah za bitje ali nebitje našega jezika in ž njim naše osebnosti ni prazen strah, saj imamo prav v zgodovini slovanskih narodov žalibog dosti primerov, kako celi narodje ginejo in zginejo.

Glavna težnja vsega gibanja današnjega sveta gre na to, da se zedinijo sorodnji življi, sorodne sile v eno telo. To težnjo vidimo razodevati se v javnem političnem, in v društveno-gospodarskem življenji. Poskusimo se tudi mi Sloveni zediniti v literarnem, v duševnem našem delovanji! Moč in delavnost poedinca zgine tako rekoč pred velikimi združenimi silami celih društev in gromadnih skupin, ki so včasih zares velikanske v svojih povzetjih in vspehih. Taka je tudi na literarnem polji. Kaj je naša Matica, naša družba sv. Mohora drugega nego zedinjenje, asocijacija na isto stran težočih sil! In poglejte njih vspešno delovanje!

Med tem, ko učenjaki drugih narodov že dolgo o tem tuhtajo, stvariti za vesoljno človečanstvo en sam književen jezik, prišlo je nam Slovanom še le pred kakimi štiridesetimi leti na misel: kako lepo, kako dobro, kako koristno bi bilo za nas vse, če bi imeli en sam književni jezik! Veliki nemški modrijan Leibnitz je izrekel v svojem delu „De arte combinatoria“ to-le misel: dvoje je, kar je vsem človeškim jezikom občeno, najme notranja logika, ki se opira na zdrav človeški razum in fonetika, ki se opira na vsem narodom enak ustroj človeških govorilnih in sluhnih organov. In na temelju teh dveh, vsem človeškim jezikom občnih momentov je Leibnitz na dalje izrekel, da je mogoče vsem narodom občni književni — kakor je on djal: filozofični, pazigrafični — jezik stvariti.

Če mi Slovani pomislimo, da naša narečja nimajo samo notranjo logiko, slisljivo fonetiko, in dodal bi še, vidljivo pisavo med seboj občeno, ampak še veliko veliko več, kar se vse tukaj ne da naštet, moramo se pač čuditi, da nismo že poprej o stvarjenji splošnega književnega jezika premišljevali!

Večkrat je sicer že bila v novejih časih misel o splošnem književnem jeziku tu in tam v beli dan spuščena; zletela je čez slovanski svet, povsod je bila veselo pozdravljena, pa še vsakokrat jo je vedel jastreb, ki mu zavid pravijo, zajeti, nobenkrat se ni vrnilo z vejico upanja nazaj.

(Konec prih.)

Domača perotnina.

(Po češkej „Živi“ poslovenil L. G. Podgoričan.)

(Konec.)

Gos se je najbolj spremenila po odgoji. Drugim živalim, kedar se ukroté, potlej se jim bolj in bolj razvijajo duševni darovi, gosje pa ne. Divja gos je le vzor, tako je urna, živetni mora na širem polji ob travi, ob kukcih, ribah, ob zrnji, kar more stekniti v poznej jeseni in v skopej zimi. Brzo in visoko leta od reke do reke ter išče si živeža po noči in po dnevi, po letu in po zimi. Domača gos pak, vzlasti če je spitana, ni za nič drugega nego za to, da jo zakolješ in pojěš. Gos ie tako kakor ovca. Tudi glupa in strpljiva ovca, svobodna na svojih gorah in skalah, je skoro najbrža izmed brzega živalstva (n. pr. korsiški muflon), zaprta pak ni več tako živa, ni tako močna, vroča volja svobode in natore popolnoma ugasne v bornej sužnosti.

Tudi gos je postala sužnja človeku. Njena osoda bi morala biti tra-gična, pa se je posmešila, njen prirodjeni dar duha in zadnja odgoja je v neprenehljivej zapreki, ki je nikoli ne bode konec. Gos je peš-ko-njik, mornar na kopnem. Njene natore in nje hoje ne najdeš nikoli ni-kjer na svetu: na širokej, ploskej nogi se giblje obilo telo, yrat sili k višku, oko glupo gleda naprej, in sivota se je obelila. Če jo podiš ali kakor koli dražiš, ne zna si pomoči, zdaj se oberne na desno, zdaj na levo, gugače in pada, težko razprostira perotnice in oteplje ž njimi, ker nima toliko moči, da bi vzletela v zrak in ušla. Gos je historičsko slavna: s svojim gogotom je Rimcem Rim otela Galov. Ta ptica spreminja svojo natoro, vsaj na paši. Ko se je truma gosi napasla, jamejo igrati. Časi nenadno vzleté, veselo gogočejo in zleté v bližnji ribnik, tū splavajo prav skup in začnó se dražiti. Če se jim približa kak deček ali pes, precej mu stare gosi plujó naproti, natezajo vratove, sičejo — ter branijo tru-mo, često mora celó sokol ali lisica pobegniti. Gosi borijo se tudi same s seboj; ti boji so — navadno na paši — mnogokrat hudi in dolgi. Od tod tedaj, da ima flegmatična gosja natora tudi plemenite lastnosti. Ni dvomljivo, da imajo gosi pri nas tudi pesniško znameno-vanje, ravno nasproti današnjemu mnenju, ki jih ima za samo glupost. Omenjajo jih neštevilne národne pesmi, mnoga mesta pa so nekđaj od njih imela svoja imena.

Ne gledé na to, koliko nam gos koristi s svojim mesom, s perjem itd., omenjam njej na čast le to, da brez nje, če tudi glupa, učeni svet ne bi mogel plodú svojega uma širiti od veka do veka. Kje bi bila slava raznih junakov, ko bi gos peresa ne bila dala povestničarju? Ali bi imeli pesmi, ki lepe misli dijó iz njih in živa pesniška fantazija, ko ne bi bilo ptice gosi? Kako bi se razdiral dvom o imetku in pravu, ko bi ga ne čuvalo ostro pero? Dokler bodem pisal s tvojim peresom, ti

dobra in nesebična ptica, tako dolgo časa te bodem zmerom branil in širil tvojo slavo.

Z gosjé se druží mirni in ozbiljni labud. Labud je povoden ptič, popolen, kolikor je moč: zares vzor (ideal) ptičje nature. Vse na njem je krasno in vzvišeno. Vseh narodov pesniki so ga slavili v svojih pesmih. Posvečen je bil Apolu.

Tiho in ponosno pluje labud po jezeru. Noben list se ne gane, noben val ne, le labud kroži po mirnej vodi, plava po njej tako, kakor rusalke, zdaj se skriva v vodo, zdaj se zopet tem sijajniše prikaže iz nje. Kako se odlikuje njegova snežna belota, kako dražestno zvija svoj zali vrat! A ko vzdigne svoje snažne peroti, pluje krasno in veličastno, ko noben drugi ptič. Vsak ud njegovega telesa se lepo in ugodno premiče, vsak njegov giblje razodevlje plemenitost njegove nature. Krasno odsevajo krasni labudovi udje v vodnem zrkalu! Krasno pluje nad vodami indiški brama, sedé na labudu! Veličastno se nad morskimi zrkalom vznáša krasna vprega pred nebeškim vozom lepote boginje!

Labud krasno pluje, pa tudi lepo leti in visoko pod oblaki, kakor kak vzvišen vodja; na daleč se razlega njegov glas tako, kakor trobenta ali zvon. Labudu je ljubši mir nego boj. Lev in tiger vladata na zemlji, orel in jastreb v zraku z vojsko in okrutnostjo, labud pak vlada nad vodami z veličastvom in ljubeznjivostjo; ker je miroljub, ne stiče za bojem, srčen pa je tudi toliko, da se ga ne boji. Brez kakega strahu čaka orla ali s komur se mora sprijeti — ali z lisico ali z volkom. Sovražnika zvelé v vodo in ga vtopi.

Po tej mirnej in plemenitej labudovej naturi so osnovane slovanske pripovedke, ki krasne in plemenite mladenke prestvarjajo v labude.

Ko labud začuti, da se mu bliža smert, s poslednjimi dihljeji in z ljubeznjivim glasom zapoje svojo mrtvaško pesem. To je sicer le pravljica, ali ena najstarejših starega veka. Spominja nas na oživljajočo moč, ki se s smertnega praga vrača na svet. Neka litvanska pesem krasno opeva žalost neke matere in sestre na sinovem grobu, njuno žalovanje primerja melanholičnemu labudovemu petju.

Raca je gosi jako podobna, njena hoja pa je še veliko nespretnejša nego gosja, očesu pa je raca vendar ljubša, nego gos. Raca ni tako neumno neukretna, kakor je gos, ude ima okroglejše, njena barva je živejša in bolj pisana, s kratka: raca je vsa gibčnejša. Telo ima široko, zadnji del privzdignjen, primeren vrat, plošnjato glavo, dolgo ozko lice, kjer so na pol skrite črne majhene oči, in lopatast kljun. Kljun je prav mojstersko delo: roka, cedilo, nos, orožje in godbeni nastroj.

Posebno smešna je hoja račja: racino težko telo se zmerom nagiblje zdaj na to zdaj na to plat, na vsem svetu tako, kakor bi se vselej skratila ena noga. Pa tudi sicer je raca smešna: na dvorišču jih mnogo posede na okrog, in gledajo druga drugo, razprostirajo in otrešajo krila, obračajo glave zdaj na desno zdaj na levo; na enkrat pa se raca oglasi, a race mu glasno odgovarjajo. Čez nekoliko časa zopet utihnejo, sedejo, poskrijejo glave pod peroti, nektere ne, te stojé pa vsaka le na enej nogi. Kar se tiče požrešnosti, enolika je svinji, ker se vlačí po kalužah in po blatu, vendar pa je snažnejša nego svinja. Kedar gre dež, takrat race precej oživé in na ves glas pozdravljajo svoj ljubi živelj; najveselejše pa so, če morejo v vodo; v vodi imajo vsakojake

igre: ali plujó, ali se potapljajo ali pa gonijo. Posebno se odlikuje krasni racman, temu lepa obleka vrlo pristuje. Na baršunastem zelenem vratu ima lep bel venec, na sivih perotnicah mu leskeče temno-moder kovolik ščit, na rep pak mu k višku gledati lepi peresi. Racman je prav moški, jako zaljubljen in strasten. Antonin je v svojej slepej strasti šel za ubežno Kleopatru, a Shakspeare poje o njem, da je razpel perotnice, kakor razburjen racman, ki odločni čas zapusti boj in za raco leti, pa ima prav pesnik.

Racman je hudobnejši in nevarniši nego gosjak, pravijo celó, da je njegova slina smrtno strupena. Sploh: raca je živejša in dušnejša nego njena teta — gos, zato ker ima še precej svoje divje natore.

Najljubeznivejši med domačo perjadjo je gotovo golob, ljubljenec našega naroda, ki ga že Komenski imenuje golobji národ. Z golobi so se kratkočasile najrajše miločutne duše, vzlasti dekleta, ki so same zares golobice. Že Rimljanci so bili pridni golobarji, ali nikjer ni bilo takovih, kakoršni so Slovanje. Golob povsod svobodno biva: po vaséh, po méstih, da, tudi po nekterih cerkvah, da-si jih prvostojniki zvesto imajo v skrbéh. Noben ptič izmed vseh ptičev ni tolikrat na vrsti v narodnih pesmih, kolikorkrat je golob, a vsak pot podoba in prilika čiste ljubezni. Dá, celó sv. Duh, dovršena Božja ljubezen, kaže se v golobjej ljubezni. Vse golobje živiljenje ni nič drugega, nego ljubezen. Golob je sramožljiv, čutljiv, zgolj prijazen, poln goreče ljubezni. Ves strpljiv je, da ne črhne, če ga že tudi smrt davi. Nekdaj so djali, da golob nima žolča, a tudi — gotovo je nedolžen; neka slovaška pesem pravi:

Holubička sivá
Neurobi škody,

Sadne na kolajku
Napije sa vody.

A golob v Noetovej barki! Kaka radost je bila to, ko se je bil vrnil z morja v ladijo in prinesel zeleno vejico na znamenje miru!

Golob je prijazen in lep, človeku vdan, a vendar svoboden, zmerom snažen, svetel, često sijajen; vsak njegov gibljeje je nežen, njegova živa natora se razodevlje v njegovej hoji in v zračnej višini. Res je, da je golobica nekoliko ničemurna, ali zakaj ne bi bila, ker jej tako lepo pristuje to! Ta ima lepo čapko na glavi, ta zopet kučmico, a ta venec okrog lepega vratu; nektera guči, nektera se smeje, nektera pak suče v zraku. Lepo poskakuje golobica z belo obrobljeno nogico po suhem pesku, in zvito gleda okrog s svojim rudečkastim očesom. Tožni golob vabi golobico iz zelenega lesja.

Ali ko golobica prileti k njemu, neprenehoma jo poljublja, neprestano se jej uklanja, pleše okrog nje, guče — ter kaže s tem svojo ljubezen. Ali ta ljubezen ne traja samo kako leto, kakor drugih ptič, golob in golobica véрно in srčno skupaj živita do smrti.

Golobica ne ljubi le svojega tovarša, temuč tudi svoje otroke, ki zvesto in marljivo skrbi za-nje. Sleherno zrno jim razmoči, ko pa dorastli golobje prvič izleté iz golobnjaka, povsodi skrbna mati léta okrog njih. Žalostno je v požaru: skozi gosti dim in skozi plamen leté ubogi golobje bliže in bliže k golobnjaku, dokler omamljeni ali opaljeni ne padejo na tla ali v ogenj.

Golobje zvesto in hvaležno ljubijo tudi svoje prijatelje. Zapazili so že ljudjé večkrat, da so po smrti svojih gospodarjev nad hišo, nad sprevedom ali pokopališčem letali na slovo.

Golob lepo leta in naglo, najbrže izmed vseh ptic, in to je njegovo edino orožje zoper sovražnike. Ko je pleneča ptica še pod oblaki, da je človeško oko komaj zagleda, golob jo že vidi. Če se drugače ne more oteti, vzdigne se jih cela truma v zrak. V zraku se stisnejo skup, da se prevari sovražnik. Pleneči ptič se zapoleti med-nje, ali zastonj. Zdaj poskusi še enkrat, dvakrat — trikrat, ali naposled mora osramočen dalje. Če pa je golob le sam, po bliskovo zleti v bližnji les, kjer ga ne more zateti sovražnik.

Preračunili so že, da golob v desetih minutah tri ure daleč prileti, tedaj leti še brže nego dvakrat tako hitro, kakor hlaпон. Zató jih že od nekdaj imajo za listonosce. Prvi Rimec, ki je imel goloba listonošo, ta je bil D. Brutus, ko je iz Mutine, po Antoniju obkoljene, goloba s poslanstvom izpustil k republikancem. O Tavrosthenu iz Aegine, ki je bil v olimpskih igrah dobil venec, o tem pripoveduje Aelijan, da je po golobu poslal to vest na svoj rojstni otok. Najpripravnejši pa so golobje za glasonosce od ljubega k dragemu. Da so tudi Slovanje za to imeli golobe, to priča ta-le pesmica:

Vyletjela siva holubička

piše mily piše,

prinesla psaničko od miláčka,

že on k nji prijede co nejspíše.

Golob je torej najljubeznjivejši ptič, simbol tihote, miru, ljubezni, sloge, družljivosti, s kratka: vse lepote in životne svetosti.

Zatorej — posnemajmo ga, pomnimo Kriščeveh besed:

Bodite iskreni, kakor golobica!

Narodne priče, navade, stare vere.

(Nabral in razglasil M. Valjavec.)

(D alje.)

10. (Kosci ali kose.) Vu staro vreme je bog sam ali z angeli hodil po svetu gledat, kaj ljudi delaju i kak se med sobum ljubiju. Ali je bog vu staro vreme takaj prepustil, kaj goder su stareši želeli mlajšemu, i ako je mati svoje dete zaklela, mam mu je to bog prepustil, i kaj mu je rekla, mam je to iž njega postalo. Bilo je vu staro vreme vu jednom selu jeden par ljudi, ovi su bili jako dobri i pobožni, tak da su sakomu bogu dali tuliko, kuliko su bili moguči i gdo goder je k njim došel, dobil je saki piti i jesti i kaj goder je prosil, samo ako su imeli. Oni su imeli tri sine, išče male. Ali muž nê tak dugo živel, kak njegova žena i da bi si bil decu na noge postavil, neg je mrl onda, gda je najmlajši dečec bil star jedno leto. Teško i mučno je živela dovica i hranila decu, ar je bila sama pri hiži i nijedno joj dete nê bilo išče na hasen, neg se je sama morala skrbeti za hranu, obuču i odeču svoj deci. Decu je vučila moliti i pošteno se vladati, tak da su skorem vu celom selu bila najboljša i znalu su pošteno. Vučila ih je, ako im

gda dojde kakov bogec k njim, naj ga ne pustiju, da mu ne bi kaj goder dali i kaj budu premogući; i navek se je za nje molila, da im bog daj svoj blagoslov i sreću. Jem put si je odlučila, da si bo danes cel den decu vučila. Zezove ju k sebi i reče im: vezda idemo v hižu, bom vas vučila boga moliti i 'se kaj goder vam je treba. Kak im tak pripoveda od boga, na jem put dojde v hižu jeden starec. On je bil lepo oblečen i ona je mislila, da je kakov premožni gospon. Kak je v hišu došel, mam mu je rekla, naj si sede, i mam ga je pitala, jeli bude štel pri njoj spati. On je rekel, da bude pri njoj spal i da ju prosi, da mu dá spati. I pitala ga je, jeli bi štel kaj jesti. On joj je odgovoril, da hoče i da ju prosi, kaj je premoguča, da plati 'se kaj goder bo koštalo. Ona je brže bolje išla v kunju, zakurila je ogenj i dela je kuhat i vode topit za noge, i gda mu je noge oprala, podvorila ga je, kuliko je bila moguča i deci si je rekla, da se naj s stranskim spominaju i deca su se spominala tak pametno, kak kakvi stari ljudi. Gda su se najeli, zapital ju je taj stranski človek, kak ona živi s tom decom, da je sama, i jeli je more obskrbeti. Na to mu je žena rekla: ah, dragi gospodin, ja sem za vezda, fala bogu, zadovoljna i nekaj drugo si ne želim, nego da bi mi bog poslušal molitvu moju, da bi si mogla decu na noge postaviti i ž njih postaviti dobre ljudi i poštene; i onda bi je ljudi rado imeli i bi mogli med ljudmi živeti; drugo si nigdar nikaj ne želim, samo to. Na to joj je starec rekel: ne boj se nikaj, ja sem ti bogat i dober človek, ja ti dam 'sega dosta, ja sem vre puno i prepuno put čul, kak si ti sirota i kak s tom decom težko živiš. Samo ti budi tak pobožna pak ti onda 'sega dá dobri bog i dobri ljudi; vuči si decu tak pošteno, kak si ju do vezda, i daruj bogca sakoga, kuliko boš premoguča a naj nijednoga onak od hiže pustiti. A vam pak, deca, velim, budete poštene ljudi i 'se si dobro zapamtite, kaj goder vam bo mati vaša pripovedala, onda vas bo dobri bog rad imel; tak, moja deca tak. Kak je to zgovoril, znikel je pred oči. Vezda su se začudili 'si na jemput, kaj to more biti za človeka. Na jem put je rekel naj mlajši, kojemu je bilo ime Videk: moji mama i brati! to je bil ali koj angel, ali pak sam bog; neg metemtoga ja bil rekel, da je bil sam dobri bog, za to nas je tak pametno vučil; bumo dobri i poštene. Gda su ova deca bila vekša i vre za sako delo dosta jaka, nisu se nigdar za nigdar svadili, niti je pak koj kojemu žalnu reč rekel, da su im se 'si čudili, kak su to poštene dečki. Ovoj ženski dal je bil jemput jeden bogati plementaš jednu veliku sinokošu, nekuliko ovec i jeno dve krave. Jemput su baš kosili na oni sinokoši pak im je mati donesla ruček. Tam je bilo puno i prepuno sinokoš i sinokoše su bile pune koscov, tak da je jeden drugoga mogel razmeti, kaj su se spominali. Gda so bili ova tri brati pri ručku, išel je onih 'seh sinokoš mimo jeden bogec stari i sakemu se je poklonil. Na jemput je opal na kel, 'si kosci su ga gledeli i mislili su, da si je sam legel pod vrbu i nê nijeden ga išel glet; a ovi tri, koji su bili išče malo dale od njega, brže bolje drčali su tam, zdigli su ga i donesli tam, gde su oni ručkali. Mam su mu dali jesti i piti i jeden je sfrkal trave pak si je sel ov starec i malo pil i jel. Gda su to vidli drugi kosci, išli su tam malo na spome nek i tak je 'se više koscov tam dohajalo, 'se jeden drugomu je rekel: idemo i mi gledet, kaj tam imaju i kaj delaju. Tak su skorem si tam

došli i z bogcem se spominali. Ali se je na jemput počel svetiti kakti angel i na jemput se že tak razsvetil, da ga nisu mogli niti gledeti. Počeli su se čuditi i strašiti i počel im je on govoriti: ne bojte se, moji ljudi, ja sem vam dobri bog vaš, koj sem vas stvoril i koj se navek za vas skrbim; za to vam velim, budite dobri i pošteni, ja vam bom navek dal, kaj goder me budete prosili, a ovi vaši susedi jesu meni jako povoljni ljudi i više put su me nahranili i napojili kakti bogca, i vezda su me donesli s puta k sebi, a ja nje vuzimljem vezda sobom vu nebo i njihove pelde budu se vek za navek vidle ne nebu, i vi to razglasite po celem svetu. Mam je došel svetli oblak i donesel je nje 'se tri gori i njihovu mater. 'Si kosci su vidli to na svoje oči i sami su rekli: vište, susedi, kaj pobožen človek napravi i kak je srečen! I mam on večer vidli su one tri zvezde, koje su se bliskale, a za njimi jednu menjšu, a za njom opet tri, koje se nisu tak bliskale i treptele. Vezda su se začudili pak so rekli: vište, oni tri kak se lepo bliskaju i mati za njimi, a kose njihove ležiju. Vezda su 'si skupa pokleknuli i zafalili su gosponu bogu nad 'sem darem i rekli su, da budu to pripovedali, dok bude veka i sveta. Nu ovi kosci počeli su drugi den sajati (-vzhajati), odkud i sunce saja, i zahajati, gde sunce zahaja; vu letu sajaju v jutro okolo trejte ali četrtre vure, a v zimi mam večer. — Zamladinec.

a b c Pazi. Neki vele, da su abc kosci i kose s kupa,
 d * * d je majka, koja sine gledi, kak kosiju,
 *e efg su sušiči; drugi vele, da 'su abc kose
 *f def su kosci a g je majka koscev.
 *g

Obzor.

Slovenska Talija. Zbirka dramatiških del in iger. Na svetlo dalo dramatiško društvo v Ljubljani. — Pod tem naslovom je pričelo novo ustanovljeno dramatiško društvo izdavo izvirnih in prevedenih igrokazov v slovenskem jeziku. Drugi vezek obsega dve veselji igri: „Ultra“, vesela igra v enem djanji, in „Na mostu“, gluma v enem djanji. Obe igri ste izvirno v češkem jeziku spisani in našim razmeram prav prikladno v slovenščino prevedeni; ni dvombe, da se prikupite vsem gledalcem, ko se spravite na glediščni oder. Tretji vezek obsega prevod po vseh nemških glediščih znane žalostne igre „Mlinar in njegova hči“ od Raupacha, ki je že nekteri mamicci solze v oči privabila. Tudi ta prevod, Malavašičev, je prav gladek in lehkoumeven; storila bo igra tudi med Slovenci svojo dolžnost, ko se bode na javnem gledišču prikazala. Vsak vezek — v obliki domačega „Cvetja“ — velja 25 nkr. in se dobiva po vseh knjigarnicah, ki se pečajo s prodajo slovenskih bukev. Prvi vezek bode obsegal „Priročno knjigo za slovenske diletante“ in je tudi že v natisu. Naj najdejo lično opravljene knjižnice dramatiškega društva povsod obilo kupovalcev in društvo v obilnem številu radodarnih podpornikov v njegovem blagem početju!

* Kakor so „Novice“ naznanile, izide v Ljubljani kmalo po novem letu nova „Kuharica“, ki jo je spisala po besedah sloveče kuharice vdove gospé Pleiweisove — naše rojakinje iz Podgorjan (Maria Elend) — gosposdičina Neža Lesar-jeva. Gotovo bode to delo dobro došlo vsem slovenskim kuharicam. Enako delo se dotiskava — kakor naznanja „Dragoljub“ — pod naslovom „Nova hrvaška kuharica“ v Zagrebu v hrvaškem jeziku. Za Poljakinje je nedavno prišla na svitlo „Kucharka polska“; Čehi pa imajo od Hansgirgove prav dobro enako delo po imenu: „Nová česká kucharka“.

* Matica lidu, ki se je bila med našimi češkimi brati ustanovila, pričela je svojo delavnost z izdavo jako znamenite knjižice: „Obraz světa slovanského“. Ta knjižica obsega zanimiv pregled slovanskega sveta, in je spisana v prav jedroviti in lahko umevni češki besedi.

* Hrvaški pesnik Avg. Šenoa je spisal novo tragedijo hrvaško pod naslovom „Slavka“; predmet jej je zajet iz zgodovine polabskih Slovenov. Pisana je v peterostopnih trohejih; oddelek tega novega dela hrvaške slovesnosti je priobčil v 45. broju zabavno-podučni „Dragoljub“.

* Sloveči češki pesnik V. Halek je spisal večo pripovedno pesem pod naslovom „Černy prapor“, ki se močno hvali; snov jej je vzeta iz jugoslovanskega življenja — in K. Sabina veliko tragedijo „Česka ruže“ v petih djanjih in novo glumo „Klepny“.

* V polskem jeziku so zagledale beli dan; „Wspomnienia z podroży do Wloch gornych i dolnych“ od V. Skibe v Vratislavu in „Pisma epiczne i dramatyczne“ od Vl. Syrakomle (L. Kondratowicza) v Poznani.

* Kolarjeva „Mluvnice ruského jezika v prikladech a razmluvach“ je prišla v drugem natisu na svitlo; v natisu se pa nahaja „ruska čitanka“ od tega istega pisatelja in „Srbska slovnica“ za Čehe.

* Nedavno ste prišli v ruskem jeziku na svitlo dve v cestopisnem oziru jako zanimivi knjigi, namreč: „Zapiski lovca v vzhodni Sibiriji“ od Čerkasova in „Načrtki Turkeстана“ od Pašina. — Izšla so dalje sledeča pripovedna dela: „Седмимысячнй пльнъ въ Бухарин.“ „Некуда.“ od Stěbnicekega, „Новые рассказы“, od Uspenskega in „Сказаніе о Александрѣ Невскомѣ“, od Pětruševskega.

Naznanilo zastran Cvetja. Z veseljem dajemo na znanje, da je našlo „Cvetje“ toliko podpore med slovensko mladino, da se mora izdava spet pričeti. VI. šestke 1. snopič (cele zbirke 34. vezek) se že tiska v Blaznikovi tiskarnici in izide prve dni prihodnjega mesca. Obsegal bode začetek J. Jurčičevega izvirnega romana „Cvet in sad“. Sosebno lepo podporo je našlo med ljubljanskimi dijaki (143 izt.), med celjskimi (70 izt.) med goriškimi (70 izt.) med mariborskimi (48 izt.) kakor tudi med goriškimi bogoslovci (30 izt.) in med ljubljanskimi (28 izt.) Upamo, da se tudi iz drugih krajev še kaj naročnikov oglasi.

Listnica. G. D. T. v Št. J. Hvala, prihodnjič; za ta list prepozno došlo; g. J. Kl. v L. še ne; omenjeno povest le pošljite na pregled; g. L. V. v L. Beseda v občé dobra; obsegu pa bo treba sem ter tje še nekaj predelave; g. F. Št. v S. Rokopis je že v Ljubljani; g. Mat. G-d-c, kirurgu v tržaški zdravilnici. Za zdaj ni mogoče; pošljite rokopis vendar družbi na ogled.